

gebeden en goede werken van wie nog leven, hun, die gestorven zijn en in het vagevuur verkeren, ten goede kunnen komen. En eindelijk, dat de Mis offerende verzoenende kracht bezit niet alleen voor de levenden, maar ook voor de dooden.

Nu kan dit onze belijdenis niet zijn. We belijden de offerende van Christus als een volkomen offerende, Jezus is het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt. Gerechtvaardigd door het geloof, hebben we vrede bij God. En in het sterven werkt de Heilige Geest de genade der volkomen heiligmaking. Ons kan dus die prikkel niet drijven. Maar kan men daarom niet verstaan, dat wie zoo denkt en belijdt, door liefde voor zijn dooden gedreven wordt, om hun lijdens aan de overzij van het graf te verkorten en te verzachten?

En evenzoo staat het met hen, die Bekeering na den dood voor mogelijk stellen. Een kind, een man dien men minde, een vriend, aan wien men verkleefd was, sterft zonder tot Jezus te zijn gekomen. Beeld u nu in, dat zulk een ook na zijn sterven, in de eeuwigheid, zich nog bekeeren kon. Belijdt, dat Gods genade hem hiertoe helpen moet. Alsook, dat uw gebed het hart van den eeuwig Ontfermer daartoe bewegen kan. En kan het dan anders, of die moeder zal voor haar kind, die vrouw voor haar man, die vriend voor zijn vriend elk offer over hebben, om zijn bekeering, en daarmee zijn ewig zaligheid, te bevorderen.

Ook hiertoe mogen we niet meêgaan. Hier, niet aan de overzijde van het graf, valt de beslissing. Wat ge in uw jongsten snik zijt, dat blijft ge eeuwiglijk. Maar ware het anders, konden we onze dooden, die buiten Jezus sterven, na hun dood nog te hulp komen, er zou geen liefde in ons zijn, zoo we het niet deden.

De heilige apostel erkent dat zoo ten volle, dat hij zelfs hen, die zich voor de dooden lieten doopen, niet hard valt, maar veel eer om hun vast geloot aan de opstanding der dooden zich beroept.

Zullen we het nu een gemis noemen, dat ons, ter wille van onze Belijdenis, dit liefde-betoon vreemd is?

Er is geen oorzaak voor. Te minder zoo ge er op let, hoe dit liefdebetoon voor den doode vaak tot verzuim van liefde voor den levende leidt. Wie waant dat hij, na den dood van zijn kind, diens bekeering nog bevorderen kan, laat zoo licht na, bij het leven van zijn kind op bekeering te dringen. En ook wie denkt dat hij na zijn sterven de reiniging nog kan voleinden, laat zoo licht in dit leven van den ernst der heiligmaking af.

Hoe volstrekt de grenslinje tusschen dit en het eeuwige leven blijft, en hoe onveranderlijk de beslissing blijft, die in het sterven plaats grijpt, hoe hooger de ernst wordt, die zich aan deze zij van het graf openbaart.

Op het misbruik, waartoe het andere beginsel geleid heeft, komen we nu niet eens. Het geld heeft ook hier zijn boze rol gespeeld. Voor geld de Mis, en de Mis het reddmiddel voor onze dooden. Men kent al het materialisme dat hier insloep. Toch komen we daar nu niet op. We letten thans alleen op den eiden kant die er aan was voor zoover het verlangen er in sprak, om indien mogelijk nog iets voor de zaligheid van zijn dooden te doen.

Maar al valt dit voor ons geheel weg, geheel, omdat de beslissing bij den dood onherroepelijk, en de genade der heiligmaking in het sterven van wie in Jezus ontlepen, volkomen is, — toch blijft er nog dit: Kunnen wij ook niet iets voor onze dooden doen? Zoo dat al niet voor hunne zaligheid, dan toch misschien hun ten behoeve.

En bij die vraag wordt lang niet altoos genoeg teederlijk verwijld.

Men zal zijn dooden niet vergeten. Ze zullen naleven in onze herinnering. De plek, die ze innemen in ons hart, moet niet te spoedig door allerlei andere woorden ingenomen. De dichter zong van „de ledige stoel“, — waarom zong hij ook niet van de ledige plek in het hart?

En toch, dat vergeten gaat in onze dagen, en in onze kringen, soms zeer snel. De apostel spreekt van denken die „waarlijk weduwen“ zijn, en nu, wordt diepe weduwenrouw niet al zeldzamer? Men spreekt veel van „wezen“, doch schier alleen in den zin van hun beroofdheid, hun verlatenheid, hun hulpeloosheid; al te weinig van het gemis voor hun hart. Zoo menig „wees“ kent het treuren niet van het verweerde hart.

Wat de psalmist zingt van de dooden: „Men kent en vindt hun standplaats zelfs niet meer“, en dat bij hem op veel later en op lang na het sterven doelt, grijpt thans zoo telkens plaats binnen het jaar na het sterven.

En dat vergeten pleit tegen de liefde, tegen de aanbankelijkheid, tegen de teederheid van het gemis. Het is zoo, wij kennen geen „allerzielen“, maar er zijn wel, voor wie een opzettelijke herinnering aan hun dooden geen overvloedige weelde zou zijn.

En niet vergeten is niet genoeg. Er kan zoo dikwijls veel ook voor onze dooden nog gedaan worden. Om hun eer en goeden naam te verdedigen tegenover miskenning en laster. Om een werk dat ze onafgeaan lieten, voor hen af te werken. Om in hun geest voort te arbeiden, opdat de invloed, die van hen uitging, naverke. Ook om een schuld dieze nalieten, voor hen af te doen. Aalmoeren die ze uitreikten, te blijven uitreiken, alsof ze nog leefden. Bitterheden weg te nemen, die als onkruid tusschen hen en hun omgeving waren opgeschoten. Hun naam en hun nagedachtenis in eere te houden. Wat wij wagen zouden dat men na onzen dood voor ons deed, dit alles, en niets minder, voor onze dooden doen. Aldus, in leven en in sterven, naar den regel der heilige liefde: Wat gij wilt dat de menschen u doen zouden, doe gij hun ook alzoo.

Er is ook een denken aan onze dooden, dat nog iets anders is dan ben niet te vergeten.

Het niet vergeten slaat op hun vroeger leven hier; het is een telkens ben opnieuw missen in ons aardse leven. Een indenken hoe het zijn zou, als ze er nog waren.

Maar denken aan onze dooden, wil zeggen: meeleven in den toestand waarin zij nu zijn. Men niet meer als personen die er eens waren, maar als gezaligen, gelijk ze nu leven, daarboven, bij den Hei-

land. Niet om verschijningen uit te lokken, of zich gezichten in te beelden. Het gemeenschapsleven in dien zin is na den dood niet voort te zetten. Maar wel kunnen we met hen bezig zijn, hen ons in hun gezaligen toestand voorstellen. Genieten in de vreugde die ze smaken. Zich klein gevoelen bij de hooge positie, waartoe zij zijn opgeklimmen. En zoo niet den rouw onderdrukken, maar, om hunneentwil, uit den rouw opleven in de vreugde van hun heil.

Niet dat we voor hen bidden mogen. Er is niet meer voor hen te bidden. Ze hebben alles. Toch voor hen te bidden zou zijn, als ontbrak hun nog iets, dat mede door ons gebed hun moest toekomen.

Maar heel iets anders is het, dat ze toch leven mogen en moeten in onze gebieden.

Uw gebed is niet enkel een vragen en afsmeken. Het is ook een verheffen van deziel in aanbidding. Een opheffen van het hart naar boven, uit de nevelen van dit sombere leven tot den zonneglans van Gods zaligen hemel. Zoo als de Schrift het noemt, het is ook een hebben van „wandelingen onder degenen die bij God zijn“.

In ons gebed zien we niet op naar een ledigen hemel, maar naar een hemel met al de duizenden van Gods engelen, naar een hemel met de Serafijnen en Cherubijnen, naar een hemel met de vergadering der volmaakt rechtvaardigen, naar het Sion dat boven bij God is, waar God verschijnt blinkende in zijn schoonheid.

En daar vindt onze geheilige voorstelling dan ook hen terug, die eens met ons hier den Heere dienden, en nu in Jezus ontslapen zijn.

Zoo gedanken we hen voor den Troon der heerlijkheid. Zoo komt hun beeld ons voor en in ons op, als ons zielsoog zich verliest in de geestelijke aanschouwing van den hemel der hemelen.

Daarin nu is de voortzetting van het gemeenschapsleven der ziel; maar dan van een gemeenschapsleven, waar al het aardse uit wegwiel.

Een gemeenschapsleven dat zijn heilige ge waarwordingen voor God alleen uit, en zijn beantwoordende gewaarwordingen alleen uit God en in zijn gemeenschap ontvangt.

Amsterdam, 5 October 1900.

Hospitaal te Djogja.

De Minister van Koloniën heeft op de Begroting van Nederlandsch Indië voor 1901 voor het Petronella-hospitaal een som van f 3000 uitgetrokken, af te betalen in maandelijksche bijdragen van f 250.

Het Hospitaal te Modjowarno, dat dusver f 3000 ontving, wordt tegelijkertijd door hem voorgedragen voor het dubbele der som, en deze verdubbeling wordt gemotiveerd door de aanstelling aan dat hospitaal van een tweeden geneesheer. Alle uitzicht bestaat dus, dat ook het hospitaal van Djogja, zoodra een tweede geneesheer zal zijn aangesteld, van f 3000 op f 6000 zal komen.

Aan den Minister van Koloniën voor deze gunstige beschikking onzen dank.

En onze dank niet minder aan de „Scheurdersvereniging“, die over het laatste jaar voor ditzelfde hospitaal een som bijeenbracht van f 8.280, — voor zoo jonge en zoo op kleine schaal begonnen vereniging met terdaad een te waardeeren bedrag, vooral zoo men let op de gestadige klimming, die in de inkomsten van deze Vereniging valt waar te nemen. Het eerste jaar f 1610. Het tweede jaar f 6415. Het derde jaar f 6555. Het vierde jaar f 8.280.

De eerste stoot blijft gegeven door de eerste groote bijdrage van f 10.000, later met de f 5000 voor meubilering verhoogd.

Maar, dit vooropgesteld zijnde, komt de dank en de eere voor het slagen van deze onderneming zeer stellig aan deze jonge vereniging toe, die, onder de auspiciën van Prof. Dr. Rutgers opgericht, en hoogst eenvoudig georganiseerd, nu reeds zoo aanmerkelijke bijdrage kon inzenden, en de belofte in zich draagt van nog milder bijdrage in de toekomst.

Opmerkelijk is het, dat het vrouwelijk element bij de stichting van dat hospitaal zoo op den voorgrond treedt. Men merkt dat reeds aan den naam van Petronella-hospitaal, in verband met de eerste groote gift. Maar vooral ook aan deze Scheurdersvereniging, die geheel op vrouwelijke kracht draaft.

Want wel is Prof. Rutgers geestelijk adviseur, maar de vereniging zelf wordt geheel door vrouwen bestuurd; al het geld komt in uit vrouwelijke bijdragen; waaruit volgt, dat derhalve voor een tweede hospitaal al de manlijke kracht beschikbaar blijft en ook het bij mannen beschikbare geld.

En dan zal het vrouwelijk voorbeeld navolging kunnen vinden, ook in de wijze van werken. Want metterdaad, al wat van deze Vereniging uitgaat, draagt een frisch merk en toont geoordeerde kracht.

Dat kwam ook nu weer uit in het jongste Jaarverslag, dat terdege goed in elkaar zit, flink gesteld is, rijk is aan zakelijke inhoud, en juist daardoor uitlokt tot geven van steun.

Terecht is zelfs op den uiterlijken vorm gelet, en in vergelijking met vorige jaren, is er ook in den uitwendigen vorm van het verslag vooruitgang waar te nemen.

We vertrouwen dan ook, dat deze vereniging een steunpilaar voor het hospitaal te Djogja zal blijven, en dat de kerk van Amsterdam in staat zal zijn, om, gerugstond door deze vereniging en gedeelt door de Rijkssubsidie, dit hospitaal tot wezenlijken bloei te brengen.

Of er in het Verslag niet een enkel spoor is aan te wijzen van het indringen van de microbe van het Show-isme (zie ons artikel over Practicisme in ditzelfde nummer) zij aan het zelfonderzoek van wie dit verslag schreef, overgelaten. Het is een verleiding, waaraan men altijd bij zulke verenigingen bloot staat. Deze bacil is alleen bij den geestelijken microscoop te ontdekken. Maar op het gedurig hanteeren van dezen microscoop blijven we dan toch

aandringen. Mits men op zijn hoede is, en er geen cultuur van maakt, wordt ge zulk een microbe nog wel meester.

In elk geval is deze gunstige loop van zaken voor Dr. Scheurer heerlijk.

Hij is een man zoo als ge er weinigen vindt. Zoo kundig, zoo volijverig, zoo onbaatzuchtig, zoo energiek.

Zijn bede is thans verhoord, zijn wensch is hem geschonken. Hij heeft nu zijn hospitaal.

Moge dit hospitaal bloeien en groeien. Moge het veel lijdens lenigen en veel ellendigen op Java helpen. Moge spoedig een tweede arts Dr. Scheurer ter zijde staan. Mogen de zieken-verpleegsters die eerlang naar Java vertrekken, in zijn energieke geest haar taak opvatten. Geve de opreiding van den dienst des Woords, als Ds. Swaan er zijn zal, aan heel dezen arbeid hoogere wijding. Blijve zoo het hospitaal spreken ook tot de conscientie van wie ons tegen zijn. En bovenal, worde het doel van heel deze stichting niet gemist, om door barmhartigheid, in naam van Jezus betoond, het hart van den inlander voor Jezus te ontsluiten.

Eeredienst.

LXI.

De voorlezing of praectuur van de Heilige Schrift neemt in de éne kerk een gansch andere plaats in dan in de andere, en zelfs verschilt het gebruik in dezelfde kerk naar verschil van tijden.

Dit verschil hangt samen met het doel, dat men zich bij deze voorlezing voor oogen stelt. Dit doel kan of zijn de gemeente met den inhoud der Schrift bekend te maken. Of om, overmits bekendheid met de Schrift bij de gemeente mag ondersteld worden, stichtend het Woord te laten uitgaan, gelijk dit bij onze huiselijke godsdienst-oefeningen geschiedt. Of wel het kan strekken om den te behandelenden tekst door het voorlezen van wat voorafgaat of volgt, in zijn verband te doen uitkomen. Of eindelijk, er kan mede bedoeld worden den legeren tijd, die bij elk samenkomsten aan de opening der vergadering voorafgaat, zoo te vullen, dat de aandacht zich niet verstoort.

Is het doel, de gemeente met den inhoud der Schrift bekend te maken, dan kan men of, op de rij af, alle kapittels laten voorlezen, of wel uit den grooten voorraad die kapittels uitkiezen, die van bijzonder belang zijn, en zulke in geregelde volgorde laten voorlezen.

Is daarentegen het doel, om Gods Woord als deel van den dienst stichtend te laten uitgaan, dan is het 't meest indrukwekkend, indien, zonder te veel herhaling van hetzelfde, zoodanige stukken uit Oud en Nieuw Testament worden uitgekozen, die meer een toesprekend, opwekkend en vermanend karakter dragen.

Zal omgekeerd de voorlezing der Schrift strekken, om den straks te behandelenden tekst in zijn verband toe te lichten, dan ligt het voor de hand, dat men of het hoofdstuk zelf laat lezen waarin die tekst voorkomt, of wel een ander stuk uit de Heilige Schrift, waarin soortgelijke openbaring wordt gegeven.

Of eindelijk, wordt niet anders bedoeld, dan de gemeente vóór het aangaan der godsdienst-oefening tegen verstrooiing van gedachten te wapenen, dan zal het aanbeveling verdienen, zulke stukken liefst van geschiedkundigen aard te nemen, die op het eerste hooren boeien en gemakkelijk te volgen zijn.

Aldus komt duidelijk genoeg uit, hoezeer deze voorlezing der Heilige Schrift tot uiteenlopende usantie kon leiden, en hoe toch in dit verschil van usantie metterdaad verschil van gedachte, doel en strekking schuilt.

Nu is het eerste gebruik van deze voorlezing, waarbij hoofddoel zijn zal de gemeente met de Schrift bekend te maken, uiteraard afhankelijk van de vraag, of de gemeente de Heilige Schrift kent, al dan niet. En dan bestaat er een zeer aanmerkelijke verschil tusschen een vergadering der geloovigen vóór het uitvinden van de boekdrukkunst en nu; en evenzoo een zeer aanmerkelijk verschil tusschen een kerk, die gelijk de Gereformeerde, aan al haar leden de Heilige Schrift in handen geeft, ja, het lezen van de Schrift tot huiselijke gewoonte heeft gemaakt, en tusschen de Roomsche kerk, die acht dat de lezing van de Heilige Schrift niet aan elk leek kan worden toevertrouwd. De argumenten die voor en tegen het huiselijk gebruik der Heilige Schrift gelden, laten we hierbij in dit verband rusten. We constateren alleen, dat dit verschil tusschen kerk en kerk bestaat.

En evenzoo bestaat er bij Gereformeerden zelf verschil tusschen de kerken in haar eerste opkomen, en diezelfde kerken nu. Al was toch reeds vóór de Reformatie de boekdrukkunst uitgevonden, het leek er niets naar, dat in die dagen reeds ieder een eigen Bijbel bezat, en evenzoo verstand aanvankelijk lang niet ieder de kunst van lezen. Meer dan eens spraken de lieden van die dagen het ook uit, dat ze daárom op de voorlezing van de Heilige Schrift, en dan in geregelde orde, zulk een prijs stelden, overmits dit een der aangewezen middelen was, om de gemeente in al haar rangen en standen met de Heilige Schrift bekend te doen worden.

Thans daarentegen, nu in de Gereformeerde kerken niet alleen ieder huis zijn eigen Bijbel heeft, maar in goede gezinnen zelfs elk persoon er een eigen Bijbel op naboudt; thans, nu de Heilige Schrift in allerlei formaten en uitgaven, en tot ongeoorloofde lagen prijs, verkrijgbaar is; thans, nu in Gereformeerde gezinnen de Heilige Schrift dagelijks meermalen wordt opengeslagen; en elk kind van der jeugd af bij de Heilige Schrift is opgevoerd, — nu zou het in onze kerken althans geen zin hebben, om te zeg-

gen: De gemeente kent de Heilige Schrift niet; dus moet die Schrift haar in de kerk worden voorgelezen, opdat ze met haar inhoud bekend worde. Het geval is onder ons nauwelijks denkbaar, dat iemand, deze voorlezing in de kerk aanhoorende, voor het eerst kennis zou maken, met een deel der Schrift, dat hij nog nooit las; en zulks te minder, daar het als regel onder ons geldt, om uitsluitend meer bekende hoofdstukken te laten voorlezen.

En evenmin mag het in de laatste plaats genoemde doel ons leiden, om namelijk, vóór den dienst, terwijl er nog niets geschiedt, door lezing van een stuk uit de Schrift, de gemeente tegen verstrooiing van haar aandacht te vrijwaren.

We zouden zeggen, reeds op zich zelf is de Heilige Schrift daar te heilig voor. Zulk een voorlezing zou zijn de Heilige Schrift verlagen. En bovendien, baten zou het toch niet. Immers bij zoo volle beurten dat reeds een uur vooraf enkelen op hun stoel of in hun bank plaats nemen, is het toch onmogelijk al dien tijd te lezen. Feitelijk had dat lezen toch alleen het laatste kwartier plaats. En dan nog kan veilig gezegd, dat geen veertig procent de lezing volgde. Wie zelf geen Bijbel voor zich had, kon dit op het hooren vaak niet doen, omdat er niet met genoegzaam duidelijke stem werd gelezen, en ook waar men op het gehoor volgen kon, zijn allerlei zinsneden in de Profeten en in de Brieven vaak zoo ingewikkeld en over meerdere verzen loopende, dat een gewoon verstand, zonder den Bijbel voor zich te hebben, ze niet begrijpen kan.

Al is het dan ook dat de usantie, om de voorlezing vóór den Dienst te doen plaats hebben, jarenlang onder ons geijkt was, toch moet het dankbaar als een teken van betere dingen worden toegejuicht, dat met deze gewoonte, op het voorbeeld der broeders van 1834, gebroken is, en dat men de lezing der Heilige Schrift nu althans binnen den Dienst heeft getrokken.

Zoo ooit en ergens, dan moet in de vergadering der geloovigen vooral de Heilige Schrift als het Woord van God blijven weerklinken, en met het Woord van den Koning mag men in de heilige vergaderingen van zijn volk niet slordig omgaan. Blijft derhalve slechts tweemaal mogelijk, in dien zin dat een Voorlezing van de Heilige Schrift of strekken moet om den te behandelenden tekst toe te lichten, of wel dienst doet als zelfstandig stichtend deel van den Eeredienst.

Aan het laatste zijn we ontwend; het eerste is onder ons zoo goed als regel geworden. En zeker pleit hier veel voor. Er blijft zoodoende tusschen de praectuur en de predicatie van het Woord verband bestaan. Men is weer aan den gedachtegang van de Openbaring waarin de gekozen tekst voorkomt, herinnerd. De gedachte blijft zoodoende geconcentreerd. En wat ook meelt, het geheel willekeurige van de keuze van wat vooraf zal gelezen worden, is afgesneden. Er bestaat voor die keuze zeker leidend motief.

En toch ontbreken evenmin de bedenkingen tegen deze usantie.

Kende men vooraf den tekst, dan ja, zou het mogelijk wezen, om vooraf zijn Bijbel open te slaan, en het verband na te gaan waarin die tekst voorkomt. Dit is intusschen niet dan hoogst zelden het geval. Op Kerstdag, op Paschen of dergelijke, dan ja, kan men althans met eenige zekerheid verwachten, wat stof staat behandeld te worden, en in de lijdensweek geeft men de te behandelenden teksten dan ook soms op. Ook bij de Catechismusprediking is men vooraf op de hoogte. Maar in de dusgenaamde vrije beurten weet men er vooraf niets van, en is zelfs het streven aan sommige predikers niet vreemd, om tot na hun inleiding hun tekst geheim te houden, en zoo de gemeente te verrassen. Ons staat dit niet aan. Het is ons niet rustig, niet eenvoudig, niet waardig genoeg. Het hoort meer bij het motto-prediken, dan bij het Schrift-prediken. Maar dit neemt het feit niet weg, dat het geschiedt.

Kent men nu den tekst vooraf niet, dan is het lang niet altijd mogelijk aan de voorafgaande lezing van het kapittel iets voor het verband te hebben. Laat straks als tekst worden afgelezen: „Die ook voor ons bidt“, en met het oog daarop voor de lezing Rom. 8 worden gekozen, — zeg zelf, hoeveel zullen er dan zijn, die na Rom. 8 te hebben aangehoord, uit het verband zullen hebben opgemerkt, dat bidden en verdoemen hier tegenover elkander staan, en dat het feit, dat Jezus voor ons bidt, ons ten waarborg is, dat diezelfde mond die voor ons bidt, ons niet kan verdoemen.

Hier komt bij, dat lang niet elk kapittel den tekst in een bepaald kader zet. In de Spreuken, bij Job, in de Klaagliederen, zelfs in veel Psalmen, is de opeenvolging van gedachten zoo weinig uitgedrukt, dat alleen dieper geestelijk inzicht verband en samenhang aan het licht brengt. En wat geeft het dan, of men al heel het kapittel vooraf voorleest? Zelfs van veel hoofdstukken in het Evangelie geldt dit. Wat geeft voor het „gedoopt worden met Jezus doop“ in Matth. 20: 23, de voorafgaande gelijkenis van de arbeiders of aan het eind de genezing der twee blinden?

Het verband licht de tekst in de meeste gevallen slechts dan op afdoende wijze toe, zoo men opzettelijk den inhoud ontleedt, de overgangswaarden opmerkt, en let op de tegenstellingen. En wie ter wereld zal nu zeggen, dat de gemeente, over het gemeen genomen, daartoe bij vluchtig aanhooren in staat is?

Dat is niemand.

Wil men een stuk breede geschiedenis behandelen, en toch van die geschiedenis de aandacht samentrekken op één bepaalden trek in die geschiedenis, dan voorzeker is het doeltreffend, er bevordering der kennis van den samenhang van het verhaal,

heel het kapittel in de gemeente te doen lezen. Wie niet een motto-preek, maar een wezenlijke predikatie over 2 Kron. 18: 32 zal leveren („Toen spande een man den boog in zijn eenvoudigheid en schoot den koning van Israel tusschen de gespen en tusschen het pantsier“) bevordert het verstaanbare van zijn predicatie en mijdt onnodige herhaling, zoo vooraf heel dit hoofdstuk voor de gemeente is gebracht.

Maar, natuurlijk, wat slechts in enkele gevallen doeltreffend en op zijn plaats is, kan niet den eigenlijken regel voor het gebruik van de Heilige Schrift in de vergadering der geloovigen aangeven.

Wel kon men omgekeerd zeggen: „Laat den prediker zijn tekst kiezen uit het stuk der Schrift dat in den dienst op den voorgrond treedt;“ dan hebt ge het hier bedoelde verband vanzelf. Maar als regel te stellen: „Het kapittel, waaruit later de tekst zal worden aangekondigd, moet opzettelijk in de vergadering worden gelezen“, laat zich niet met goede redenen verdedigen.

Zal de voorlezing, gelijk ieder onzer wil, steeds plaats hebben, en in elken dienst voorkomen, dan moet hier een doel en maatstaf gelden, waarvan men voelt dat ze steeds en in elken dienst gelden, en komt men niet uit, met een regel te kiezen, die in minstens de helft van de gevallen niet opgaat.

Onze conclusie kan dan ook geen andere zijn, dan dat de praectuur der Heilige Schrift, in onderscheiding van de predicatie van het Woord, alleen dan haar vaste plaats in de vergadering der geloovigen kan innemen, indien ze daarin voorkomt als een zelfstandig deel van den dienst, en als zoodanig geregeld en beschouwd wordt.

Practicisme.

IV.

Het goede in deze Zendingsbeweging heeft ternauwernood in het licht gesteld. Er kwam een inhalen van wat de kerken verzuimd hadden. De groote gedachte dat de Christelijke Religie wereldgodsdienst is, en dat niet enkel Europa, maar heel de wereld voor Christus moet worden opgeëist, drong weer door tot veler bewustzijn. In de stilstande, en daardoor onfrisch geworden wateren, kwam weer strooming. Er kwam een dusver ongekende actie op. Het gebed werd in bidstonden weer als kracht erkend. En bovenal, men leerde geven, veel geven, almeer geven; en de duizenden die eerst geëlofid werden, groeiden al spoedig tot miljoenen aan. Al te gader prijzlijke en goede dingen, waarvan zich op den duur nog dit gewenschte toevoegde, dat de afsluiting van kerk tegenover kerk een plank minder hoog werd. Men kon nu allengs ten minste over de heining kijken, en na ettelijke jaren werkten zendingsvrienden uit allerlei kerken op Zendingsterrein samen.

Edoch, deze schoongegraveerde medaille bleek al spoedig ook naar keerzijde te hebben, en wel allereerst deze, dat het Practicisme in deze geestelijke beweging al spoedig tot vertoommakerij leidde, tot wat men met een Engelsch woord noemt: Show-isme. Men versta hieronder, dat er zekere drang opkwam, om wat men deed als buitengewoon gewichtig te doen voorkomen, om de resultaten ervan te flatteren, om te maken dat ieder wist wat men deed, om wat men deed op drukke, luidklinkende wijze te doen, en op alle manier toe te geven aan de zucht naar wat men thans noemt reclame. De meer deftige wijze waarop de kerk pleegt te arbeiden, werd prijsgegeven; er werd zending gedreven op de manier waarop de wereld haar zaken drijft. Maria werd geheel door Martha verdrongen. Het glazuur van de schuchterheid in het heilige spleet af. „Leven in de brouwerij“ was de leuze geworden. Het was, of de prikkel voor deze actie meer door een stoot van buiten, dan door de innerlijke werking van den Heiligen Geest moest komen. Het is zoo, het gebed en de bidstond werd gedurig met nadruk op den voorgrond geschoven, maar de uiterlijke manier waarop dit alles toeging, maakte soms den pijnlijken indruk, dat het ook bij die bidstonden meer om de reclame en de collecte, dan om de wezenlijke kracht des gebeds te doen was.

Men tooverde met cijfers van saamgebrachte gelden, en met cijfers van gedoopten. Veralg na verslag, liet men plaatjes en prentjes, moest de opmerksaamheid boeien. Zonder eind werden allerlei verenigingen en hulpverenigingen en kinderverenigingen opgericht. Al die verenigingen hadden besturen en bestuurtjes, hielden vergaderingen en jaarsamenkomsten, en op die samenkomsten werd al het denkbare gewaagd, om toch maar veel menschen te trekken. Het moest een succes zijn, of men was teleurgesteld. Sprekers vooral van naam werden aangezocht, er werden vertoeningen met kalklicht gehouden, allerlei dingen uit vreemde landen werden tentoongesteld, zelfs liet men inboorlingen uit verre landen overkomen, om gezien te worden. Alles was goed zoo het maar trok.

Van zelf teekenen we dit wat scherper, om het verschijnsel, dat we wraken, goed voelbaar te maken; maar dat deze algemeene trek heel deze actie kenteekende en verzelde, valt eenvoudig niet tegen te spreken. En uit dit ééne verschijnsel kwam een tweede op: de verheffing buiten mate van wie bij de zending in dienst ging. Een uiterst gewoon jong man, die zich voor de zending aanmeldde en gekweekt was, werd in zijn kwaliteit van broeder-zendingeling plotseling een hoog interessant persoon. Daar haalde een gewoon dominee niet bij. Zijn portret moest heel het land door. Overal moest hij optreden. Zijn reis op schip of

boot wa-
richt er
bijzonder
Ook zijn
interessa
geworden

En te
interessa
de zendi
gansch b
treuren
voor het
bediende
logie, di
gewild k
„de Hee
Er was
king had
in zijn bes
gebels, i
bewaring
Hij op s
deed als
weg was,
middelen
een zende
heen, bel
het ongev
gespaard
wijk cach
publiek a
het rendi
waarbij ee
hoorde.

Een wij
lijker, om
en men e
is God, b
aller hart
gedien. V
vroom win
hem komt
daarom m
spreken t
schuchter
koop. Men
zelf, men
maar men
Public e
bij zeer ge
tengemeene
offers die
voor ander
oog spring
ding ging
te loor. I
heeten, alle
worden aan
alles moest
voor aller
alles onder
had plaats
den eersten
doeld, het k
dig werd he
neerschreef
bij hoorde,
lippental of

Wat de l
bedorven h
in. Gelijk
kondigingen

hart bij bere
God geniegd
zoo werd h
veel breder
alle apostelen
ling apostolis
liep niet ove
Heils heeft
toch, princip
microbe alle
wildheid, de
heid van een
En al ontla
Heere ook u
goeds heeft
slaait dit ons
deze wondepl
den grond we
heid in cijfers
der wezen, o
mule. Een o
aan het kerk
maar die hie
als in het
zien was.

En hierbij l
Geheel deze
stuitende inco
stak voor de
streken, maar
omgeving kou
ding blonk uit
van eigen fam
andere wereld
religie uitgebr
onder eigen vol
de waardij van
kwam vergele
of Indiaan. Gi
maar in eigen
kerk verkijne
de Zending o
nood van zijn
kleinste bijdr
op het bijzon
waarbij de hie
wone geheel in

Dat sloeg v
Confessie over
der belijdenis
bloede tog ha
het er toe, of
menschelijke
terde! Bij de
alles niets te
het Evangelie
ook al door so
zin, die geheel
den ons toebeto
ding, dat den
bleef toch alles
gelle kon men
schrijven.

Zoo kreeg a
vrij spel, zoo w
ontleding der